

Novinky.cz » Kultura » SALON » Odpovědnosti za přírodu už nás nikdo nezbaví, říká ekolog a biolog David Storch

Odpovědnosti za přírodu už nás nikdo nezbaví, říká ekolog a biolog David Storch

25. 5. 2023, 9:00

Štěpán Kučera, Právo, SALON

O „třetí fázi antropocénu“ provázené ekologickou krizí, o nadvládě jazyka znemožňující souvislý popis dnešního světa, o mezích vědeckého poznání i o nutnosti chránit pestrost – o tom všem si Salon povídal s Davidem Storchem, působícím na Přírodovědecké fakultě UK a v Centru pro teoretická studia při UK a AV ČR.

David Storch

Svou přednášku na letošních Ekologických dnech Olomouc jste začal úvahou o nadvládě jazyka – o tom, že náš

Protože v situaci, kdy nemáme vytvořený náležitý jazyk pro popis a porozumění novým skutečnostem, může být poezie přesnější. Nemyslel jsem to tak, že poezie je z podstaty věci vždy vhodnější, ale že nám může pomoci v situaci, kdy narážíme na zoufalou neadekvátnost stávajícího jazyka. Poezie dokáže používat jazykové prostředky mnohem volněji a kreativněji než souvislý popis probíhajících dějů, sešňerovaný našimi zvyklostmi a minulými zkušenostmi.

Vychází nový Salon: Se spisovatelem Édouardem Louisem o pravdě, násilí i chudobě

Když čtu současné vědecké poznatky například o vnitřním světě živočichů, rostlin nebo hub, mívám pocit, že se věda přibližuje archaickým mýtům, pověstem či básním. Je to jen povrchní zdání, nebo se obě oblasti napojují na nějaké společné předivo světa?

Poezie, mýty i věda mluví o našem společném světě, není divu, že se protínají. A ve vědě často narážíme na situace, kdy náš stávající jazyk selhává, tak si pomáháme metaforami a dalšími jazykovými prostředky, které známe z jiných oblastí lidské kultury. Ale nemylme se – taková řeč může znít vznešeně a krásně, ale opravdové vědecké poznání to ještě není. To nastane teprve, až si vytvoříme jazyk, který nové skutečnosti uchopí přesně. Často s využitím zmíněné matematiky.

Aby bylo jasné, o čem vlastně mluvíme – mohl byste uvést nějaký příklad jevu, na nějž náš současný jazyk nestačí?

Právě proto, že na to náš jazyk nestačí, není lehké na takové jevy poukázat, ony se standardnímu popisu brání. Jednotlivé dílčí jevy pojmenujeme snadno, ale potíží máme se zářimováním, s popisem a porozuměním celému příběhu. Jak si poradit se situací, kdy příroda někde mizí před očima, ale zároveň se nám do krajiny vrací velká zvířata včetně dravců a šelem, kdy se lesy kácí, ale krajina nám zároveň neuvěřitelně rychle zarůstá, kdy se tlak na přírodu neustále zvyšuje, ale zeleně je na planetě čím dál víc? Poetické zkratky, jako je „Neolit skončil, zapomeňte!“ Jiřího Sádla, nám pomáhají vyjet ze zajetých kolejí a posunout se v uvažování jinam; to ale neznamená, že dokážeme konzistentně vyprávět o tom, co se kolem nás děje.

Jiří Sádlo

Nad rozhovory s přírodními vědci si často uvědomím, že v nich nezaznívá environmentální žal ani apokalyptický tón, jaký jsme zvyklí v médiích slýchat, když se dnes mluví o přírodě. Ve své přednášce říkáte, že data úplně nepotvrzují šesté masové vymírání druhů, že přibývání a ubývání populací i druhů živočichů je víceméně vyrovnané, a dokonce že to nejhorší s přírodou člověk možná už udělal a teď se situace mírně zlepšuje... Máme se tedy podle vás obávat klimatického či environmentálního kolapsu?

Environmentální žal je deprese plynoucí ze závislosti na sociálních sítích. Lidé, kteří místo trávení času na Facebooku chodí do přírody, obvykle environmentálním žalem netrpí. Vidí, že kolem se děje spousta věcí, z nichž některé jsou negativní, jiné pozitivní a u řady to nelze jednoznačně stanovit. A i s těmi, které budí oprávněné obavy, často umíme něco dělat. Což je rozhodně lepší než se užírat na sociálních sítích.

Příroda to sama nezvládne, říká David Storch o ekologických nebezpečích současnosti

Kolaps nastat jistě může, ale jednak je dost pravděpodobné, že přijde ze strany, odkud jej nikdo nečeká, jednak jeho očekávání není tím nejefektivnějším postupem, jak se se změnami světa vypořádat. Tím je konkrétní řešení konkrétních problémů. Přičemž prvním krokem je snaha změnám porozumět – a právě tady nám často brání zmiňovaná „nadvláda jazyka“, tedy toho jazyka, kterým jsme dosud mluvili o světě, aniž jsme si všimli, že se ten svět mezitím proměnil.

Často říkáte, že na problémy naší krajiny globální řešení nefungují. Ale i česká krajina je ovlivňovaná globální změnou klimatu – neměli bychom tedy chtít být součástí globálního řešení?

Určitě, jenom si prostě nejsem jistý, že globální řešení budou fungovat a nenadělají víc škody než užitku. O něco se

Archeolog Petr Šída v rozhovoru v Salonu řekl, že „současné oteplování je výzva, z dlouhodobého hlediska nás však mnohem více ohrožuje počínající další doba ledová“. Geograf Martin Margold zase říká, že „s množstvím oxidu uhličitého v atmosféře, které teď máme, další doba ledová přijít nemůže“. Co si s tím má počít laický čtenář? Jak podle vás správně komunikovat vědecké poznatky směrem k veřejnosti, aby nevznikal paralyzující dojem „ten říká to, ten zase to, nedá se ničemu věřit“?

Tenhle dojem je bohužel zčásti oprávněný. Pravda je taková, že dynamice globálního ekosystému nerozumíme a nikdo nedovede předpovědět, jak se bude klima vyvíjet. V blízkém časovém horizontu nás čeká oteplování, ale řada indicií skutečně nasvědčuje tomu, že klimatický systém bude mít tendenci se rozkolísat, takže se to může přehoupnout do – třeba dočasného – ochlazování. A rozkolísané klima bylo charakteristické právě pro dobu ledovou.

Bliží se další doba ledová, říká archeolog, geolog a antropolog Petr Šída

Komunikuje se to těžce, nezbyvá než zkoušet říkat, že se svět mění, ale kam změny povedou, se nedá přesně předvídat. A že máme být připraveni na překvapení... Což jde ovšem z definice těžko.

Ve zmíněné přednášce na Ekologických dnech Olomouc jste mluvil i o tom, že krize environmentální se proměnila v krizi ekologickou, kdy na sebe vzájemně působí různí přírodní aktéři bez přímého vlivu člověka. V čem je to jiné? Proč si takový vývoj zaslouží naši pozornost?

Protože klasický environmentalistický narativ proti sobě stavěl přírodu a lidskou civilizaci jako dva protichůdné systémy, které si v nějakém smyslu konkurují – člověk zakládá pole a plantáže, buduje města, těží uhlí, a tím vším vytlačuje přírodu. Dnes jsme se ale dostali do nového stadia, kterému říkám „třetí fáze antropocénu“, kdy nelze činnost člověka oddělit od přirozené dynamiky přírody a problémy se stávají vskutku ekologickými – týkají se měnících se vztahů mezi organismy.

David Storch

Lesy nám nemizí tím, že by byly tolik těženy, ale protože se namnožily patogeny stromů jako třeba kůrovec. Velkou část vymřelých živočišných druhů nevyhubil přímo člověk, ale zmizela následkem interakce s nepůvodními druhy: raci mizí z našich toků, protože je loví nepůvodní norek americký a protože je zabíjejí patogeny přenášené nepůvodními raky.

Většina současných ekologických problémů kolem nás opravdu souvisí s rozpadem stabilizovaných ekologických interakcí.

Jistě, na mnoha místech světa jde pořád o přímé ničení prostředí, respektive jeho transformaci – což označuji jako druhou fázi antropocénu – nebo přímé kořistění zdrojů lovem a rybolovem – to je první fáze antropocénu, která začala už na sklonku poslední doby ledové –, ale složité změny ekologických interakcí vystupují stále více do popředí. Environmentální krize se stává krizí ekologickou.

Do jaké míry bychom měli přijmout, že „příroda budoucnosti bude jiná, ale ne nutně horší“, abych parafrázoval Jiřího Sádla? Do jaké míry bychom měli konzervovat současný stav, nebo dokonce obnovovat nějaký ztracený ráj? Neboli – co bychom vlastně měli dělat?

Všechno možné. Jestliže něco vzbuzuje oprávněné obavy, je to unifikace, homogenizace prostředí. Čili nejlepší je dělat na různých místech různé věci, pokud možno s porozuměním lokální situaci a kontextu. Některé typy prostředí a některé druhy jsou na tom bídne, a tam může být vhodné pokoušet se aspoň zakonzervovat současný stav, jinde pomůžou pokusy o obnovu, a občas je nejlepší nechat to být.

Ano, příroda bude jiná, to ale samo o sobě nevadí. Problém by nastal, pokud by byla „stejnější“ než dřív. To je koneckonců jádrem volání po záchraně biodiverzity – tím pojmem se nemyslí nic jiného než opak stejnosti, unifikovanosti, homogenity.

Po vaší přednášce zazněla z publika poznámka, že dnes dochází k přeznačování toho, co pro nás znamená příroda – „původní“ divokou přírodu se snažíme opatrovat nebo obnovovat, kdežto spontánní divokost se odehrává v „nové divočině“ na okraji lidských sídel, o kterou se příliš nestaráme. Do jaké míry bychom vývoji téhle nové divočiny měli nechávat volný průběh? A co tohle „přeznačování“ znamená pro vývoj našeho vztahu k živému světu?

To teprve uvidíme. Nevěřím ale na nějaké „nechávání volného průběhu“. Do přírody už tak jako tak strašlivě zasahujeme, přímo nebo nepřímo, takže si nemůžeme představit, že když přírodu necháme „jen tak“, bude to ta pravá, nová divočina, zatímco když budeme kosit louku, vyřezávat křoví nebo vypouštět velké býložravce, žádná příroda to nebude.

Vždy zasahujeme – už tím, že nějaké území ohraničíme, že vypouštíme ohromné množství živin, že se naším přičiněním šíří druhy z kontinentu na kontinent. A v každém konkrétním případě se musíme rozhodovat, jak a proč chceme, nebo nechceme zasahovat, s ohledem na to, čeho toužíme dosáhnout – přičemž jednou možností je nepředvídatelná divokost.

Periferie jako příležitost. Rozhovor se sociálním antropologem Radanem Haluzíkem

Té odpovědnosti nás nikdo nezbaví, „nezasahování“ může mít pro spoustu druhů a populací fatálnější efekt než cílený management, a hlavně to ve skutečnosti žádné nezasahování není. A naopak „zasahování“ neznamená, že přírodní děje ovládáme – kosením louky pouze měníme interakce koexistujících druhů, to ale děláme právě i tím „nezasahováním“.

Do přírodních dějů už jsme jako lidé vstoupili – a ony vstoupily do nás. Nic jako příroda očištěná od člověka už neexistuje. To je hlavní antropocenní reflexe.

Diskuze 0

Sdílejte

Výt

Vstoupit do diskuze

U většiny lidí začíná nevěra nevinně. Prvotní známky, jež na ni mohou upozornit

Vztahy a sex

Nevěra se řadí mezi emočně velmi bolestivé zážitky. Kdo ji někdy sám zažil, nejspíš nám dá za pravdu. Co vše lze považovat za nevěru? Rozsah rozhodně...

polské tane

Koktejl

„Zázračný“ léčitel z Ugandy, katolický kněz John Bashobora, který o sobě tvrdí, že vzkřísil 40 nebožtíků (tedy o 37 více než Ježíš) a dokáže vyléčit...

Reklama

Hit sezóny -31% levnější

REKLAMA

Trhá rekordy oblíbenosti solární panel nabíjí lampu, díky čemuž je osvětlení 100% zdarma.

[Příroda](#) | [Ochrana přírody](#) | [Environmentalistika](#) | [Biologie](#) | [Přírodovědecká fakulta](#) | [Ekologie](#) | [Klima](#) | [Věda](#) | [Ekosystém](#) | [Planety](#) | [Olomouc](#) | [Festivaly](#) | [Přednáška](#) | [Poezie](#) | [Matematika](#) | [Jazyky](#) | [Divočina](#)

Třináct problémů, které mohou nastat ve vztahu se starším mužem

Vztahy a sex

Říká se, že věk je jenom číslo, ale je tomu opravdu tak? Randění nebo vztah se starším partnerem může být nová verze anebo už jenom údava? Václav Belohradský a Tereza Matejčková v debatě o katolické církvi

18. 5. 2023, 9:00

Už počtvrté měl Salon svou debatu v rámci Ekologických dnů Olomouc. O katolické církvi a jejím vztahu k demokracii, ke geopolitice i klimatické krizi.

Německý bundeswehr v interním dokumentu tvrdě kritizuje poměry v ukrajinské armádě

Zahraniční

Příroda to sama nezvládne, říká David Storch o ekologických nebezpečích

Německý bundeswehr vystavil nelichotivé vysvědčení ukrajinské armádě, která vede na jihu a východě země protiofenzivu s cílem osvobodit území obsazená ruskými...

3. 1. 2018, 10:00

Biolog David Storch (1970), působící na Přírodovědecké fakultě Univerzity Karlovy a v Centru pro výzkum a studia, je jedním z 15 364 signatářů apelu...

Nový e-mail uvidíte hned

Stáhněte si aplikaci Seznam.cz a už nezapomenete žádný důležitý e-mail. Mě v době facebookové. Debatu Salonu na Ekologických dnech Olomouc

29. 5. 2019, 10:00

Letos poprvé měl Salon svou debatu v rámci Ekologických dnů Olomouc. Nazvali jsme ji Superinteligence jako novodobý mýtus. Politoložka Kateřina Smejkalová...

Moderátorka Tereza Tobiašová: Exotiky se zbytečně bojíme

Kultura

Silnice brázdí za volantem a cyklostezky za řídítka jízdních kol během natáčení televizních pořadů Autosalon a Cyklosalon. Když hraje deprese, vyrazí...

Krvavá historie pražské tržnice: areál jatek byl městem ve městě, zápach cítili až na Václavském náměstí • Video

Tipy a trendy

Dnes holešovická tržnice, dříve Ústřední jatka hlavního města Prahy. Areál se rozkládá na dvakrát větší ploše než Pražský hrad a od roku 1993 je památkově...

Evropa

Maďarský premiér Viktor Orbán na sobotním setkání Maďarů v rumunském městě Băile Tușnad označil Slovensko za „odtrženou část země“. Bratislava si k vysvětlení...

Šest kroků jak udělat životní změnu k lepšímu

Německý bundeswehr v interním dokumentu tvrdě kritizuje poměry v ukrajinské armádě

vašem okolí začnou neřízeně měnit často se začnou měnit i vaše životní hodnoty
rytmo mohou být nepatrné. Například rodič...

Dnes 9:06 · Německý bundeswehr vystavil nelichotivé vysvědčení ukrajinské armádě, která vede na jihu a východě země protiofenzivu s cílem osvobodit území obsazená ruskými silami. Ukrajinci podle něj dokázali získat nazpět „jen“ 150 kilometrů čtverečních a devět menších... [Celý článek](#)

[Zobrazit další](#)

Stovky hasičů bojují s požáry v Chorvatsku. Hoří 12 kilometrů od Dubrovníku · [Video](#)

Dnes 7:58 · **Aktualizováno** · Stovky hasičů bojují s požáry v Chorvatsku, kde se plameny přiblížily až na 12 kilometrů k Dubrovníku. Informuje o tom agentura...

Rusko hodnotí stav lidských práv v Česku. Praha prý má problém

Včera 19:53 · Česká republika má chronické problémy, které úřady této země nehodlají řešit a místo toho se zapojují do destruktivních...

Ve 12:30 se bude hlasovat o důchodech a basta, plánuje koalice. To je proti pravidlům, zlobí se opozice · [Živě](#)

Dnes 9:25 · **Aktualizováno** · Poslanci se ve středu už potřetí vrátili k závěrečnému čtení vládní novely týkající se zpomalení valorizace důchodů...

REKLAMA

ProŽeny.cz

Žena mezi muži: Daty nepodložené postřehy z parku...

SeznamZpravy.cz

Zoufalství uprostřed zkázy na Rhodosu: Je nereálné to tu vybudovat znovu

Super.cz

Vítězka světové soutěže krásy se divoce loučí se svobodou: Na Ibize to se sexy kamarádkami roztáčí v rajcovních plavkách

SEZNAM.CZ

Výlety po Česku

Národní parky

Výlety v okolí Prahy

Výlety na Šumavě

Nejhezčí rozhledny

Kam v Krkonoších

Hrady v ČR

Hudební festivaly

Hrady CZ

Colours of Ostrava

Dovolená

Pláže v Chorvatsku

Města v Chorvatsku

Dovolená v okolí Rijeky

Pláže a výlety v Istrii

Dovolená v Rakousku

Jezera v Rakousku

Sport

Program UFC a Oktagon

Formule 1

Tipy pro vodáky

Vltava

Jizera

Berounka

Lužnice

Sázava

Otava

Energetická krize

Zastropování cen

Příspěvek na energie

Benátská!

Tour de France

Úsporný tarif

Let It Roll 2023

Fantasy 1. fotbalové ligy

Levné recepty

Aktuální témata: [Tipy na výlety v ČR](#) [Nejlepší autokempy v ČR](#) [Kalkulačka důchodů](#) [Konsolidační balíček](#) [Hudební festivaly 2023](#)[Glamping](#)Trendy na Zboží: [Mobilní telefony](#) [Letní pneu](#) [Pily](#) [Krbová kamna](#) [Sekačky](#) [Chytré hodinky](#) [Zahradnické potřeby](#) [Lednice](#) [Televizory](#)Video: [Erotické šmejdění v Prostřeno!](#) [Co k moři na sebe](#) [Nejlepší Mazda CX60](#) [Jak zhubnout 17 kg](#) [Jak vyčistit troubu](#)[Jahodová bublanina](#)[Facebook](#) | [Twitter](#) | [Reklama](#) | [Tiráž](#) | [Ochrana údajů](#) | [Nastavení personalizace](#)

Copyright © 2003-2023 Borgis a.s. Copyright © 2019-2023 Seznam.cz a.s. Copyright © ČTK, DPA, Reuters a fotobanka Profimedia